

ჯაჭვური რეფლექსი — იხ. ინსტინქტი.

ჯაჭვური ასოციაციის მეთოდი — იხ. ასოციაციური ექსპერიმენტი.

ჯეიმზ-ლანგეს თეორია ეხება ემოციის წარმომშობი ფაქტორების პრობლემას.

თითქმის ერთდროულად და ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად, აღნიშნულ საკითხზე, პრინციპულად ერთნაირი თეორია წამოაყენა ორმა ავტორმა — ლანგილმა ექიმმა კარლ ლანგემ /1894/ და ამერიკელმა ფს-გმა უილიამ ჯეიმზმა 1895/. ამიტომ თეორია ატარებს ორივე ავტორის სახელს.

ჯეიმზ-ლანგეს თეორიის ძირითადი აზრის მიხედვით, ემოცია განსაზღვრულია პერიფერიულ ფიზიოლოგიური პროცესებით, რ-ებიც ყოველთვის ემოციასთან ერთად გვეძლევა სხვადასხვა ვისცერალური და ვაზომოტორული ცვლილებების სახით. ესენია: სისხლის მიმოქცევის და სუნთქვის დარღვევა, შინაგანი ორგანოებისა და სეკრეტორული ფუნქციების შეცვლა /თირკმელზედა ჯირკვალის აქტივირება და ადრენალინის დიდი რაოდენობით გამოყოფა/ ამ ორგანული ცვლილებების გარეგანი გამოხატულება „გამომხატველი მოძრაობის“ სახით, არაერთი ცნობილი, მაგ., გულის, მაჯისცემის და სუნთქვის არჩარება, მიმიკური და პანტომიმიკური ცვლილებები: თვალის გუგის გაფართოება, ტირილი, სიცილი, პირის სიმშრალე, კანკალი, გამოყოფითი ფუნქციების გააქტიურება და სხვა ჯეიმზის კონცეფციით, რ-აც ლანგე პრინციპულად ეთანხმება, ემოციაში მთავარი და ძირითადი სწორედ ეს პერიფერიული ფიზიოლოგიური ცვლილებებია. ესენია ემოციის გამომწვევი მიზეზი და საფუძველი მოსპეთ ისინი და ემოციაც მოისპობა, აღიკვეთება ცნობილია ჯეიმზის შემდეგი პარადოქსი: „მე ვტირი არა იმიტომ, რომ ვწუხვარ, არამედ იმიტომ ვწუხვარ, რომ ვტირი“, „გავრბივარ არა იმიტომ, რომ მეშინია, არამედ მეშინია იმიტომ, რომ გავრბივარ.“ ამ კონცეფციის თანახმად, ემოცია გამოწვეულია თანამხლები პერიფერიულ-ორგანული ცვლილებებით, და უფრო მეტიც, ემოცია თვით ამ ორგანული ცვლილებების შეგრძნებათა კომპლექსია. შემდგომმა ფიზიოლოგიურმა ექსპერიმენტებმა უარყო ჯეიმზ-ლანგეს ეს პერიფერიული თეორია /ჩ. შერინგტონი, უ. კენონი, ა. მარანონი და სხვები/. აღ-ამ ტკიცდა, რომ ემოცია არ არის მიზეზ-შედეგობრივ დამოკიდებულებაში პერიფერიულ-ორგანულ ცვლილებებთან, მაგ., შეიძლება გამოვიწვიოთ ემოცია პერიფერიულ-ორგანული ცვლილებების შეგრძნების ნეიტრალიზაციის პირობებში; ცხოველის ზურგის ტვინის გადაჭრის შედეგად /ჩ. შერიგტონის ცდები/, ან შებრუნებით, შეიძლება გამოვიწვიოთ ემოციის შესატყვისი პერიფერიული ფიზიოლოგიური ცვლილებები და ემოცია

კი არ გაგვიჩნდეს. /ა. მარანონის „ადრენალინის შეშხაპუნების“ ცდები/ ის დაკვირვებაც, რომ სხვადასხვა ემოციას /შიში, მწუხარება, სიხარული/ ერთნაირი ორგანული ცვლილებები სდევს თან, არ ლაპარაკობს |ჯეიმზ-ლანგეს თეორიის სასარგებლოდ. ერთი სიტყვით, ექსპერიმენტულად დამტკიცდა, რომ ემოციის წარმოშობას არ განსაზღვრავს პერიფერიული ორგანული ცვლილებები, რომ იგი არ არის ორგანულ შეგრძნებათა უბრალო კომპლექსი და, რომ ემოციისთვის გადამწყვეტი მნიშვნისაა მისი დამოკიდებულება მხოლოდ ც. ნ. | ს-თან, თავის ტვინთან. ბოლო პერიოდში ეეგ-ს /ელექტროენცეფალოგრაფიული/ დაკვირვების საფუძველზე მტკიცდება აზრი, რომ ემოციისათვის დიდი მნიშვნელობის მქონეა თალამუსის, რეტიკულური ფორმაციის და ლიმბიური სისტემის მოქმედება.

ჯიუტობა - ქცევა, რ-იც გამოწვეულია არა გონივრული მოტივაციით და რეფლექსიით, არამედ მხოლოდ და მხოლოდ წინააღმდეგობის გაწევის სურვილითა. ჯიუტი სუბ. თავის პოზიციებს არ თმობს, არც | გადასიმჯ-ავს მას, თავის გადაწყვეტილებას არ ცვლის, მოტივებს ანგარიშს არ უწევს, მოქმედებს აფექტის ზეგავლენით. ხანგრძლივი და სისტემურ ფორმაში გადასული ჯ. ნეგატივიზმის სახეს ღებულობს. ზრდადამთავრებულ ად-ნებში იგი უარყოფით თვისებას წარმოადგენს, ხოლო ახალგაზრდობის პერიოდში | დამახ. განვითარების გარკვეული საფეხურისათვის, ე. წ. უნიანობის ხანისათვის, რ-აც ნებელობითი ქცევა იგი სუსტი ნებელობის სიმპტომად ითვლება /იხ. ნებელობა/, -ან შეიძლება ასეც ითქვას: ჯიუტი ად-ნის ქცევა ნებელობის ქცევად არ ჩაითვლება.

3

ჰაბიტუსი /ლათ. habitus - აგებულება/ - მოვლენის /საგნის/ გარეგნობა, საერთო შესახედაობა, აგებულება, აღნაგობა, ხატი, /იხ. კონსტიტუცია/. ფს-გიაში: სუბ-ის ფიზიკურ-ფიზიოლოგიური და ფს-კური მომენტების ერთობლივი გარეგნული გამოსახულება, რომელსაც მიაწერენ სუბ-ის თვისებებთან, მზაობებთან კავშირში ყოფნას, შესატყვისობას. ამ აზრით, განასხვავებენ-ეპილეპტოიდურ, აპოპლექსიურ, ტუბერკულიოზურ ჰ-ს იგულისხმება, რომ გარკვეული ჰ-ის სუბ. გარკვეული შინაგანი წყობისაკენ არის მიდრეკილი.

გადატანითი მნიშვნელობით, სიტყვა „ჰაბიტუსში“ გულისხმობენ აგრეთვე სუბ-ის ქარაქტეროლოგიურ თვისებას, საერთო სულიერ მდგომარეობას.

ჰალუცინაცია /ლათ. hallucinatio / - |ყალბი აღქმა, მცდარი აღქმა. წინააღმდეგ ილუზიისა, სუბ-ის განცდაში ჩნდება აღქმის შინაარსი გრძნობის ორგანოზე! გარე სინამდვილის ზემოქმედების გარეშე: სუბ-ს